

Könyvtermés

ALBERT VALÉRIA rovata

Ha a tétlenség az új

A kötet a *Pszí-könyvek* sorozatának telitalálata: közismert és társadalmi problémát jelentő témát tárgyal magas tudományos színvonalon, teljesnek mondható szakirodalmi áttekintéssel, ugyanakkor a hazai helyzetre és kutatásokra is kiterjedő módon, jó fogalmazásban, stílusban és – közérthetően teszi közzé mondanivalóját.

A szerző, Bánfalvy Csaba rámutat, hogy a közismertnek és egyszerűnek látszó fogalom, a *munkanélküliség*, nem is olyan egyértelmű. Sokféle változata van, és a bérmunka társadalmi helyiértékének, a termelési módoknak a függvénye: sokban függ a személytől – a munkanélküli embertől – és társadalmi környezetétől. A szerző azt is megvilágítja, hogy a munkanélküliség társadalom-lélektana csakis történelmi folyamatban vizsgálható. A munkanélküliség alapformáit a korai kapitalizmus hozta létre, és már az 1930-as években felfigyeltek arra, hogy a munka nélküli lét károsítja vagy veszélyezteti a személyiséget és az emberi kapcsolatokat, identitásában és önértékelésében rendíti meg a bérmunka világára szocializált embereket. A nagy gazdasági világválság tette szembetűnően tömegmértetűvé ezt az állapotot, majd többféle változás hatására a bérmunka rendszere fellazult. A jóléti állam több olyan funkciót pótolni próbált, amely korábban a munkavégző, alkalmazott ember autonómiájára volt hagyatva, ám a munkavállalói lét számos olyan lélektani szükségletet is kielégített, amely a modern ember szempontjából fontos volt (amely – Warr modellje szerint – lelkiileg olyan az ember számára, mint testnek a vitamín). S e szükségletek kielégítet-

lenségének frusztrációjából újabb társadalmi válságok, gazdasági átalakulások fakadhatnak, ami káros, destruktív lehet az emberek csoportjaira.

A munkanélküliség Magyarországon is megjelent az 1990-es években, és a változások e téren mintha gyorsított módon rekapitulálnák a nyugati társadalmi fejlődést, de számos hazai sajátosságot is hoztak. A szerző a regionális eltéréseket, a pályakezdők, a nők, a diplomások és a tartósan munkanélküliek viszonyait elemzi. Két nagy saját vizsgálatairól számol be, emellett foglalkozik a munkaügyi központok szerepével is.

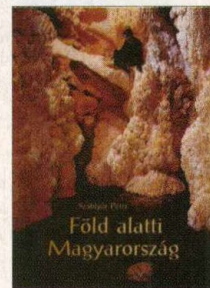
Bánfalvy Csaba tehát változó, alakuló, nehezen megragadható társas lélektani jelenséget próbál bemutatni történeti és gazdasági keretekben, lélektani és szociológiai állandók vetületében. Törekszik a fogalmak pontos használatára, adatokra támaszkodik, figyelembe veszi a szakirodalmi modelleket és saját kutatásainak empirikus szempontjait is. Nem definitív elméletet vagy körpanorámát alkot, hanem a kutató elemző gondolkodásmódjával ismerteti meg bennünket. Vallja: az alapos körüljárás, feltárás, értelmezés a közbeszéd, a közgondolkodás síkján a munkanélküliség megértésében segít. Az egyik legizgalmasabb kérdés, amely a könyv elolvasása után az olvasóban felerősülhet, az, hogy mikor szűnik meg a munkanélküliség régi súlya és hatása, mikor jut olyan fejlettségre a modern, tudásalapú, illetve információs társadalom, hogy a munkamegosztásban rugalmas és innovatív rendszert alkosson, hogyan változnak meg a munkatevékenységgel, alkalmazott státussal kapcsolatos hagyományok. A változások nyilván megindultak, de még

nem körvonalazódtak eléggé. Bánfalvy Csaba könyvének elolvasása a jövő megértéséhez is hermeneutikus segítséget nyújthat. (*Akadémiai Kiadó, Pszi-könyvek sorozat, Budapest, 2003, 2100 forint, 172 oldal*)

DR. BUDA BÉLA

Üregről üregre

Gondolta volna az Olvasó, hogy hazánk máig megismert több mint háromezer barlangjának együttes hossza meghaladja a 100 kilométert? S ehhez jönnek még azok az üregek, amelyeket a tájat birtokba vevő ember ott is létrehozott, ahol ilyeneket a természet nem kínált számára. Magyarországnak erről a kevesek által ismert föld alatti szövedékről szól *Szabylár Péter* legújabb könyve, amelynek főszereplői elsősorban a *természetes üregek*, azaz barlangok, ahogy az egy negyven éve barlangászó embertől el is várható. Ezeket sorra is veszi nagyobb tájegységeinként, illetve saját csoportosításra (kristály-, kút-, tavas- és gyógybarlangok) szerint. Sokoldalú barlangjaink közül például az abaliget-i levegője „műtősterilizáló”, s ráadásul – akárcsak a többiben – a meteorológiai frontok sem éreztetik hatásukat, vagyis *gyógybarlangjaink* gyógyfürdőinknél is híresebbek lehetnének, ha megszerveznénk a „kiépítésüket” e célra – ad tippeket vá-

lalkozó szellemű befektetőknél a szerző. Mindezenre a *Miskolc-tapolcai-tavasbarlang* a leglátogatottabb barlangunkká vált a korszerűsítést követően, s még az élményfürdő kíváncsiainak is eleget tesz hangulatos üregeivel, no meg a termálvizével. Barlangjaink gazdagok látványos képződményekben (cseppkövekben, kristályokban stb.), ezt a kiváló fotók is tanúsítják.

Ám a kötet nem csupán a geológus megközelítésével érdemes figyelmünkre. Sorra bukkannak elő az üregek régészeti emlékei, amelyek, persze, ma már kivétel nélkül valamelyik múzeumunkban pihennek. Aztán ott vannak a föld alatti műszaki érdekességek: a metrő-, a vasúti és a kábelalagutak, a fűgűjtő-

csatornák, a hidakat kipányvázó láncok, kötegek kamrái, a víztározók és a legújabbak, a mélygarázsok. A Szent István-bazilika előtti tér alá hajtván mint egy raktárban helyezik el az odaérkező autót, a lehető legjobb helykihasználás érdekében, s nem a vezetőnek kell tekeregni a parkolóházakra jellemző többemeletnyi szerpentinre. „Míg az ókeresztények a városfallal szűkre szabott településeikben halottaikat helyezték föld alatti rendszereikbe, a katakombákba, mai metropoliszainkban az autót rejtik az épületek alá...” – jegyzi meg némi iróniával a szerző, miközben beavat a mélygarázs készítésének technológiájába is. Az óriási betondobozok kialakítását megelőző – a talajvíz miatt szükséges – munkálatok leírása értette meg velem, hogy a lakásunk közelében épülő mélygarázs helyén miért is dagonyáznak a hatalmas munkagépek hónapokon át – látszólag minden eredmény nélkül. Épített örökségünk – várutak, barlanglakások, al- és sziklatemplomok – bemutatását ugyancsak fontosnak tartotta a szerző. Az egykor híres, mára már felhagyott bányák közül jó néhányba szintén „alászállhat” az olvasó a kötet oldalait böngészve.

Létezik egyáltalán olyan üreg hazánknak, amelyiket a szerző ne ismerne? Mayerffy Károly, a filoxérra előtti budai szőlőművelés egyik kísérletező kedvű gazdája azzal próbálkozott majd kétszáz éve, hogy a vörösbort márványhordóban érlelte. A hatalmas hordó most is ott szunnyad egykori pin-céjében, a budai Vár-hegy oldalában – árulja el Szabylár. Ugyanaból az időből szerencsére több dokumen-

tum fennmaradt a budafoki nagy borospincéről, amelyek egykori hangulatát jól adják vissza a korabeli felvételek. A legtöbb nehezen fotózható üregről a szerzőnek sok archív felvételt sikerült felkutatnia, ezekkel is színesítette a kötetet. Az igényes szöveghez, a sok-sok jó képhez, ábrához és térképhez szép tipográfia társul. (*Medicina Könyvkiadó, Panoráma-könyvek, 2004, 208 oldal, 6800 forint*)

MICHELE ALBERT